

Els eivissencs són cartaginesos

Un estudi científic efectuat des de la Universitat de les Illes Balears, pel qual s'han fet servir 200 mostres d'ADN, demostra que la població eivissenca encara conserva, 2.600 anys després, l'herència genètica cartaginesa.

Vint-i-set segles després de la fundació de la ciutat d'Eivissa pels cartaginesos (654 aC), la població autòctona conserva encara en el seu codi genètic restes inequívokes dels seus avantpassats més antics. A més, són els únics habitants de les Balears que guarden aquesta herència. Aquesta és la conclusió principal d'un estudi que ha portat a terme el Laboratori de Genètica de la Universitat de les Illes Balears (UIB), dirigit per la doctora mallorquina Misericòrdia Ramon, auxiliada per tres professors més.

Durant els darrers anys, l'equip de la UIB ha analitzat les mostres d'ADN extretes de les mostres de sang de 200 eivissencs amb llinatges autòctons i avantpassats també nascuts a les Illes Pitiüses. Paral·lelament, s'han estudiat les herències genètiques d'altres poblacions de l'entorn de les Balears, com ara Catalunya, València, el nord d'Àfrica, el sud d'Europa i el Pròxim Orient. El resultat ha estat que mentre que Mallorca i Menorca presenten un substrat genètic gairebé igual que el de la resta del llevant peninsular i d'Europa, els eivissencs i formenterers presenten una diferenciació clara, ja que conserven gens iguals als que es troben a l'Orient Mitjà, d'on sortiren els fenicis que fundaren Cartago i que després arribaren a Eivissa.

La notícia ha causat una important sorpresa a les Pitiüses, perquè poca gent pensava que, després de les successives invasions que ha patit l'illa al llarg de la història, fos possible mantenir l'herència genètica dels fundadors de la ciutat. Fins i tot, aquesta permanència va resis-

tir la conquesta catalana de 1235, perquè no s'observen afinitats extraordinàries entre l'ADN dels eivissencs i el dels catalans o valencians.

La raó d'aquesta circumstància, segons ha explicat Misericòrdia Ramon a EL TEMPS, és que Eivissa va ser conquerida per la Corona d'Aragó al mateix temps que la resta de les Balears, però així com a Mallorca i Menorca es va dur a terme una colonització ràpida dels catalans, a Eivissa, cent anys després de la conquesta encara no havien arribat contingents apreciables de repobladors. Els historiadors ja han avançat la hipòtesi que, després de la conquesta del 1235, un important nombre de pobladors autòctons, que s'haurien adaptat a les noves circumstàncies polítiques i religioses, continuà vivint a l'illa.

A més, després de la caiguda de Cartago, Eivissa va mantenir la seua autonomia i va pactar amb Roma un estatut especial de ciutat confederada, de manera que va poder mantenir, en gran part, les seues peculiaritats. En definitiva, Eivissa va ser annexionada formalment a l'imperi romà, però no va ser romanitzada, i així la població local va continuar sent, fonamentalment, la mateixa.

"El que també hem descobert és que aquesta diferenciació dels eivissencs és més acusada en les dones que no pas en els homes", afirma Misericòrdia Ramon, qui afirma que l'ADN mitocondrial (que és el que transmet millor els trets hereditaris) passa gairebé exclusivament de dones a filles, i no de dones a homes. Això és així perquè aquest tipus d'ADN (diferent del nuclear, que es troba al nucli de la cèl·lula) existeix en

A l'esquerra, la doctora mallorquina Misericòrdia Ramon, que ha dirigit l'estudi realitzat pel Laboratori de Genètica de la UIB que demostra l'arrel cartaginesa de molts pitiusos. A la dreta, la figura de la deessa Tanit, elegant bust d'argila símbol dels temps cartaginesos.

abundància a l'òvul matern, mentre que gairebé no es troba a l'espermatozoide.

D'altra banda, cal tenir en compte també que els homes eivissencs han patit més canvis, ja que les guerres, les invasions i els tractes comercials amb l'illa han estat tradicionalment protagonitzats pel sector masculí de la població.

La següent passa del Laboratori de Genètica de la UIB és acabar de comprovar els seus resultats mitjançant proves d'ADN mitocondrial extretes directament de restes òssies d'antics cartaginesos trobades a Eivissa. Les anàlisis que s'han fet ara corresponen a persones contemporànies de l'Orient Mitjà i se suposa que tenen la mateixa validesa, però Misericòrdia Ramon considera que poder comparar els gens dels eivissencs actuals amb els dels cartaginesos de fa 27 o 25 segles seria la prova definitiva.

"Per això, però, fa falta un laboratori especial per evitar qualsevol tipus de contaminació. És una feina que ens fa molta il·lusió i esperem poder-la fer aviat", ha afegit Ramon.

El mateix estudi (que aviat serà publicat al prestigiós *American Journal of Anthropology*) ha constatat també que, a Mallorca, hi ha un grup ètnic especial-

ment diferenciat: el dels xuetes, és a dir, els descendents del jueus que es convertiren al cristianisme quan foren expulsats d'Espanya. En estudiar mostres d'ADN de persones amb llinatges clarament xuetes, la UIB ha demostrat que presenten trets homogenis i ben identificables encara amb els d'altres poblacions jueves escampades per diversos països.

A Eivissa i Formentera perduren avui nombrosos jaciments dels fundadors de la ciutat, com és el cas de fonaments d'edificis, tombes, forns i restes de la gran activitat que va caracteritzar l'Ebesos púnica. Un d'aquests jaciments, el de sa Caleta, a la costa del municipi de Sant Josep, ha estat declarat Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO, juntament amb altres béns patrimonials de l'illa. Precisament va ser en aquest lloc

Els xuetes de Mallorca també presenten trets distintius

on, el segle VIII aC, un grup de cartaginesos va establir el primer poblament a Eivissa. Al cap d'un segle, però, aquest nucli humà va considerar que l'indret no acabava de ser el més adequat i es desplaçaren fins a l'actual ciutat d'Eivissa, amb un port més ampli i un promontori que permetia vigilar l'horitzó. Allà, la població va arribar a ser de 4.000 persones, que desenvolupaven una frenètica activitat comercial, segons han desvetllat aquestes investigacions arqueològiques.

A l'altre extrem de l'illa, a sa Cala de Sant Vicent, va ser trobada ara fa cent anys un santuari cartaginès on es va localitzar la coneguda figura de la deessa Tanit, un elegant bust d'argila que avui és l'emblema de l'Eivissa cartaginesa i que es reproduïx pertot arreu com a atractiu turístic.

Quan gairebé tohom donava per segura l'afinitat ètnica dels eivissencs amb Catalunya, el nou estudi científic ha revifat el sentiment de multiculturalitat que sempre ha caracteritzat l'illa i ha reorientat les mirades molt més enllà del 1235.

Joan Lluís Ferrer